

บทที่ 5

บทสรุป

หลังการเปิดเสรีการค้า เศรษฐกิจไทยถูกครอบงำจากระบบทุนนิยมตะวันตก ทุนตะวันตกเข้ามาดำเนินกิจการค้าจากการนำเข้าและส่งออกเป็นการสะสมทุนทุนในระบบการค้าทางไกล โดยเริ่มจากการเป็นแหล่งจำหน่ายวัตถุดิบและตลาดรับซื้อสินค้าสำเร็จรูปจากชาวตะวันตก และพัฒนาเป็นการผลิตสินค้าทดแทนการนำเข้า กระบวนการพัฒนาดังกล่าวอย่างน้อยก็ในระยะแรก ได้ก่อให้เกิดความจำเป็นต้องมีผู้รู้ทั้งภาษาต่างประเทศในการดำเนินกิจกรรมการค้า ทั้งนี้พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเห็นความสำคัญของภาษาต่างประเทศ จึงเริ่มจ้างครูฝรั่งเข้ามาสอนให้ลูกหลานชนชั้นสูงในสังคมไทย ในขณะเดียวกันโรงเรียนเอกชนที่ก่อตั้งขึ้นโดยกลุ่มมิชชันนารีได้ทำการสอนแก่เด็กกำพร้าและยากจนตลอดจนลูกพ่อค้า ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวจีน ในระยะแรกระบบการค้ายังไม่ซับซ้อนมากนัก ทุนต้องการบุคลากรที่มีความรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อทำหน้าที่เป็นคนกลางในการติดต่อสื่อสารการค้าระหว่างทุนตะวันตก supplier และลูกค้า การคำนวณและการลงบันทึกบัญชี ซึ่งอาจนับได้ว่าเป็นการดำเนินงานและการจัดการสมัยใหม่ตามแบบตะวันตก ทั้งนี้ปัจจัยการผลิตที่สำคัญและเป็นกลไกในการขับเคลื่อนระบบทุนนิยม ก็คือแรงงานหรือบุคลากร ซึ่งกระบวนการสร้างบุคลากรให้มีคุณสมบัติให้ตรงกับความต้องการของทุน คือ “การศึกษา” ทุนจึงต้องอาศัยการศึกษาเป็นเครื่องมือสร้างหรือฝึกฝนบุคลากรให้มีคุณสมบัติที่สอดคล้องกับความต้องการของทุน

จากการศึกษาในระยะแรกผู้เขียนไม่พบหลักสูตรการสอนด้านพาณิชยหลังการเปิดเสรีการค้า แต่โรงเรียนเอกชนของเหล่ามิชชันนารีมีบทบาทสำคัญต่อการสะสมทุนของทุนตะวันตก ซึ่งโรงเรียนเอกชนที่กล่าวมาเช่น โรงเรียนอัสสัมชัญ โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียน ที่ก่อตั้งโดยเหล่ามิชชันนารี มีบทบาทสำคัญต่อการเติบโตของทุนตะวันตก โรงเรียนเหล่านี้สามารถผลิตบุคลากรในอาชีพคอมไพราโดร์ และอาชีพเสมียนฝรั่งในเวลานั้น โรงเรียนเหล่านี้ได้จัดหลักสูตรการสอนตามแบบตะวันตก เช่นวิชาภาษาอังกฤษ เลขคณิต ภูมิศาสตร์ การบันทึกบัญชี และโดยเฉพาะโรงเรียนอัสสัมชัญได้เพิ่มหลักสูตรการสอนในวิชาตัวเลข พิมพ์ดีด โดยมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการสอนเพื่อให้เด็กสามารถนำความรู้ไปใช้ในบริษัทของทุนตะวันตกในกรณีที่เด็กไม่ต้องการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น แม้รัฐเปิดโรงเรียนพาณิชยขึ้นในเวลาต่อมา แต่รัฐก็มีความต้องการบุคลากรจำนวนมากเข้าไปสู่ระบบราชการ รัฐจึง ผลักภาระให้ทุนเป็นผู้ดำเนินการจัดหาบุคลากรที่มีคุณสมบัติตามที่ทุนต้องการ และอีกประการหนึ่งค่านิยมของคนไทยที่ต้องการรับราชการมากกว่าทำงานในบริษัทเอกชน

ในเวลานั้น ตลอดจนการทำเกษตรซึ่งต้องใช้แรงงานหนาแน่น และสร้างรายได้ให้แก่ประชาชน และไม่เห็นการศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นในเวลานั้น จึงเป็นสาเหตุให้เกิดการขาดแคลนบุคลากร ดังนั้นทุนจึงต้องจัดหาและจ้างชาวต่างชาติโดยเฉพาะชาวจีนเข้ามาในประเทศไทยอันมีคุณสมบัติตามที่ทุนต้องการเข้ามาทำงานในกิจการของตะวันตก ทั้งนี้บุคลากรเหล่านี้ส่วนใหญ่ผ่านการศึกษาจากโรงเรียนที่มีระบบการสอนตามแบบตะวันตกด้วยเช่นเดียวกัน

พ.ศ. 2475 เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยคณะราษฎร รัฐประกาศแผนการศึกษา พ.ศ.2475 และแก้ไขแผนการศึกษา พ.ศ.2479 รัฐให้ความสำคัญกับการอาชีวศึกษามากขึ้น และได้จัดหลักสูตรการอาชีวศึกษาโดยเพิ่มสาขาอาชีวศึกษาเพิ่มขึ้น แต่เมื่อเข้าสู่สมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม รัฐดำเนินเศรษฐกิจชาตินิยม โดยรัฐเป็นผู้ลงทุนเองทั้งในกิจการค้าและอุตสาหกรรม แรงงานถูกดูดซับก็ยังคงถูกดูดซับเข้าในระบบราชการ ในขณะเดียวกันรัฐผลักดันและเริ่มลดบาทของทุนตะวันตกลงจากการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจชาติ จวบจนกระทั่งสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุด รัฐดำเนินนโยบายเศรษฐกิจตามคำแนะนำของสหรัฐอเมริกาและธนาคารโลกในสมัยรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์หลังปี พ.ศ.2500 รัฐประกาศแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และเริ่มดำเนินยุทธศาสตร์ส่งเสริมการลงทุน และยุทธศาสตร์การผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า กลุ่มทุนนิยมอุตสาหกรรมเข้ามาดำเนินกิจการภายในประเทศตามคำประกาศการส่งเสริมการลงทุนของรัฐ ลักษณะทุนจึงมีแนวโน้มที่เปลี่ยนไปเป็นอุตสาหกรรม ดังนั้นความต้องการบุคลากรหรือแรงงานฝีมือต่าง ๆ ของทุนอุตสาหกรรมจึงได้เปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการของทุนอุตสาหกรรม เช่น ช่างยนต์ ช่างไฟฟ้า ช่างอิเล็กทรอนิกส์ ช่างเทคนิค วิศวกร ฯลฯ